

Бідняк Г. С.

завідувач кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Купріянова А. О.

директор Дніпропетровського
науково-дослідного інституту
судових експертиз
Міністерства юстиції України,
кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ-КРИМІНАЛІСТІВ

На стадії досудового розслідування у кримінальних провадженнях всіх видів використовуються спеціальні знання, однією з форм яких є залучення спеціаліста для проведення процесуальних дій. Проте, на сьогодні залишається невирішеним питання підготовки спеціалістів-криміналістів. Ст. 71 КПК України регламентовано, що «спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками і може надавати консультації, пояснення, довідки, висновки та інші документи під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок» [1]. Відповідно до Закону України від 09.10.2024 р. № 4009-IX «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо оптимізації діяльності спеціалістів у кримінальному провадженні» п. 4 ст. 71 КПК України доповнено п. 9, що розширює права спеціаліста наступного змісту: «надавати довідки, висновки з питань, що належать до сфери його знань, щодо ідентифікації особи, зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв, слідів вибуху або пострілу, наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, сильнодіючих лікарських засобів» [2].

Позитивно оцінюючи зміни до КПК України, слід визначити окремі проблемні питання, що можуть виникнути під час їх реалізації. Одним з таких є питання щодо суб'єктів проведення досліджень та формування висновків. Вочевидь, що ними у більшості випадків на досудовому розслідуванні будуть саме спеціалісти-криміналісти підрозділів техніко-криміналістичного забезпечення слідчих відділів поліції. Вказана категорія співробітників Національної поліції України залучається в якості спеціалістів під час

проведення слідчих (розшукових) дій. Практикою та наукою доведено, що для володіння спеціальними знаннями особа повинна пройти відповідну програму навчання та набутти практичний досвід їх використання.

На етапі реформування системи МВС України, починаючи з 2015 р. особовий склад відділів криміналістичного забезпечення слідчих управлінь Національної поліції України переважно був сформований із співробітників інших служб: водіїв, оперуповноважених, дільничних інспекторів, співробітників інших служб, які не мають фахової освіти, що негативно позначається на досудовому розслідуванні та знижує якість сформованої доказової бази. Як наслідок – низька якість слідів, що вилучаються під час огляду місця події; вкрай стислий опис слідів у протоколах огляду місця події; зниження якості порівняльного матеріалу, що надходить для експертних досліджень, в т.ч. неякісно відібрані зразки букального епітелію; численні недоліки, що виникають у процесі призначення судових експертиз, позначаються на результатах експертних порівняльних досліджень, ефективності застосування криміналістичних обліків для встановлення осіб, причетних до вчинення нерозкритих кримінальних правопорушень та ін.

На сьогодні підготовку спеціалістів-криміналістів здійснює лише Національна академія внутрішніх справ у кількості, якої недостатньо для забезпечення всіх областей України фахівцями даного профілю. Зважаючи на розширення повноважень, а, відповідно, і об'єму та різноплановості роботи, що буде виконуватись даною категорією учасників розслідування, потрібно принципово змінити підходи до підготовки спеціалістів-криміналістів.

Для реалізації вказаних пропозицій постає потреба в розробці програми підготовки фахівців даного профілю, у зміст якої окрім загально юридичної підготовки включити спеціальні курси, що охоплюють сучасні засоби та методи збирання та дослідження доказової інформації, а саме:

- здобуття навичок роботи з засобами фіксації обстановки місця вчинення злочину, в тому числі місця вчинення воєнних злочинів (воронки від снарядів, ракет; зруйновані будівлі тощо) з використанням 3-D сканерів та засобів відеофіксації, встановлених на БПЛА, лазерних рулеток;
- методику дослідження генетичних ознак людини із використанням приладів швидкого аналізу ДНК: ANDE 6C, Rapid HIT ID DNA та ін.;
- методику сканування зовнішності людини з використанням 3-D сканерів та її розпізнання та ідентифікацію з камер зовнішнього спостереження;
- дослідження наркотичних, психотропних речовин методами експрес-аналізу;
- виявлення, вилучення та дослідження вибухових речовин та пристроїв, в тому числі промислового виробництва: мін, гранат, снарядів, залишків ракетного палива; встановлення групової приналежності засобів ураження за їх залишками тощо.

Окрім професійної підготовки на сьогодні спостерігається недостатня

кількість посад спеціалістів-криміналістів. Опитуванням керівників підрозділів техніко-криміналістичного забезпечення встановлено, що для забезпечення цілодобового чергування спеціалістів-криміналістів у складі слідчо-оперативних груп потрібно збільшити їх кількість приблизно у два рази. У разі додаткового навантаження у вигляді проведення досліджень з оформленням їх результатів у формі довідок чи висновків, виникне потреба у ще більш значному збільшенні кількості спеціалістів-криміналістів. Зважаючи на означене вище, вважаємо за доцільне запровадження у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання підготовки фахівців відділів техніко-криміналістичного забезпечення слідчих управлінь Національної поліції України, оскільки саме у цих закладах є достатня кількість фахівців професорсько-викладацького складу з досвідом практичної роботи та належна матеріально-технічна база.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо оптимізації діяльності спеціалістів у кримінальному провадженні: Закон України від 09.10.2024 р. № 4009-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4009-20#Text>

Бобошко Б. Г.

курсант 3-го курсу

Навчально-наукового інституту

підготовки фахівців для підрозділу

превентивної діяльності

Національної поліції України

Науковий керівник:

Кривокурс О. Г.

старший викладач кафедри

криміналістики та домедичної

підготовки Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

доктор філософії з права

РОЛЬ ДАКТИЛОСКОПІЇ У РОЗКРИТТІ СЕРІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Дактилоскопія є важливим інструментом у криміналістиці, який широко використовується для ідентифікації особи за відбитками пальців. Унікальність малюнка на шкірних покривах пальців робить цей метод